۳۱ حلقه فیلم دیده نشده ابراهیم خان عکاس باشی پیدا شد

سریال ناتمام رازهای کاخ گلستان

گزارش خبری

زهرا کشوری
دبیر گروه زیست بوم

شاه شیفته قاجار با خود «چراغ جادو» آورده بود. بعدها نامش شد «سینماتوگراف». دوربین فیلم‌برداری، سوغات مظفرالدین‌شاه از فرانسه، برای زنان حرمسرا بود. ابراهیم‌خان عکاس‌باشی با مظفرالدین‌شاه در پاریس بود که دستور یافت تا یک عدد دوربین بخرد و کار با آن را یاد بگیرد. این چنین بود که مستندسازی تاریخ ایران از نقاشی و عکس فراتر رفت و سینما در ایران متولد شد.

داستان فیلم‌های بازمانده از دوران قاجار در کاخ گلستان، اما بی‌شباهت به سریال‌های ناتمام این روزهای شبکه‌های خانگی در ایران نیست. هر بار نصفه و نیمه پخش می‌شود و مخاطب از خودش می‌پرسد: چه شد؟ این سؤال بی‌پاسخ می‌ماند تا کاخ دوباره مسئول و مدیری جدید را به خود ببیند تا او کارگردانی دیگری را برای آنچه ۱۲۵ سال پیش ثبت شد، دراندازد. بعد هم درست در جایی که نباید، دهان مخاطب را بازبگذارد و بگوید: «کات!»

زمان اکران، نامعلوم

۱۲۵ سال بعد، در یک روز پاییزی در سال ۱۴۰۴، دوباره خبر کشف ۳۱ حلقه فیلم، از اولین فیلم‌های تهیه‌شده توسط ابراهیم‌خان عکاس‌باشی، تیتر رسانه‌ها شد. نحوه بیان خبر البته صدای انتقاد قاجارپژوهان و تهران‌پژوهان را بلند کرد. آنها معتقدند که کاخ گلستان تپه‌ای نیست که چیزی در آن «کشف» شود؛ همه اسناد و آثار موجود در گلستان فهرست‌بندی شده‌اند.

البته خبر خیلی زود توجه افکار عمومی را به خود جلب کرد اما حرف‌های مسئولان کاخ گلستان به روزنامه ایران نشان می‌دهد که این ۳۱ حلقه، به این زودی پرده اکران به خود نمی‌بیند.

یک گره سینمایی

برای باز کردن این گره سینمایی و پاسخ به این سؤال، باید به دهه ۶۰ یا به روایت دیگری، به ابتدای دهه ۷۰ فلاش‌بک زد. آن روزها هم ۲۲ حلقه فیلم متعلق به دوره قاجار در کاخ گلستان پیدا و به آلبوم خانه این مجموعه فرستاده می‌شود.

سال ۱۳۸۱ قهرمان وارد صحنه می‌شود: شهریار عدل، نامی آشنا که با هزینه شخصی خود، تخت جمشید، پاسارگاد و میدان نقش‌جهان را به‌عنوان اولین آثار ایرانی در فهرست جهانی یونسکو ثبت کرد. او به ثبت جهانی این سه اثر بسنده نکرد؛ ۲۲ حلقه فیلم کشف‌شده در دهه ۶۰ را هم با هزینه شخصی برای مرمت به مرکز ملی تحقیقات علمی فرانسه برد و فیلم‌ها را احیا کرد.

فرانسوی‌ها بر اساس قول و قرارهای رسمی، یک کپی از آن را نگه داشتند و اصل فیلم را به ایران بازگرداندند. فیلم در ۵۶ دقیقه در ۱۳ اردیبهشت سال ۱۳۸۱ از طریق گمرک وارد کشور و به کاخ گلستان تحویل شد.

حتی وزارت میراث فرهنگی و مجموعه کاخ گلستان نیز برای اطلاع‌رسانی درباره ۳۱ حلقه فیلم تازه معرفی‌شده، بخشی از همان فیلم احیاشده توسط «شهریار عدل» را منتشر کردند؛ جایی که مظفرالدین‌شاه شیفته و ذوق‌زده در میدان مشق آن‌قدر به دوربین زل می‌زند تا کالسکه‌اش او را از کادر بیرون می‌برد.»

حلقه دوم فیلم‌های قاجاری، به سال ۱۳۸۹ از دل انبارهای تاریک بیرون کشیده می‌شوند. ۳۸ حلقه فیلم دیگر، خوابیده در غبار زمان. نگاتیو و پوزیتیو، در قطع‌های ۱۶ و ۳۵ میلی‌متری، با طول‌هایی از دو متر تا سیصد متر؛ یادگارهایی سلولوئیدی از روزگار مظفرالدین‌شاه قاجار. روایتی که با رژه‌ای آغاز می‌شود؛ سم اسبان، برق شمشیرها و کالسکه مظفری که در میان جمعیت می‌گذرد. دوربین آن روزها، عمارت شمس‌العماره را قاب گرفته، از بندبازی سیاهان بر طناب تا عبور سواران از رودخانه و گذر کالسکه شاه از میدان مشق و توپخانه؛ تهران قاجاری در قاب لرزان و بی‌صدا.

اما بسیاری از این حلقه‌ها شکننده بودند، پاره‌پاره و آسیب‌دیده. فیلم‌هایی با پیشینه‌ای قدیمی که به سال‌های ۱۹۰۰ تا ۱۹۰۵ میلادی برمی‌گردند، همه از دوران مظفری هستند. این فیلم‌ها هم برای مرمت به یکی از معتبرترین مراکز مرمت فیلم در جهان، یعنی فرانسه فرستاده شدند. آن روزها، مدیر وقت کاخ گلستان دیالوگی را مقابل رسانه‌ها بیان کرد که نمی‌توان آن را حذف کرد؛ دیالوگی که نه تنها گره داستان را باز نمی‌کند بلکه پیچیده‌ترش می‌کند. گره‌ای که از یک سؤال کور ناشی می‌شود: مگر می‌شود بعد از چند دهه همچنان فهرست کاملی از داشته‌های کاخ وجود نداشته باشد و در هر دوره سندی تازه ظاهر شود؟

او گفته بود: «پشت شمس‌العماره هنوز پستوهایی است، انبارهایی پر از آثار تاریخی که شاید کسی تا امروز سراغ‌شان نرفته. بعید نیست باز هم گنجینه‌هایی دیگر از دل همان دیوارهای کهنه بیرون بیاید.»

حرف او را کارشناسانی که در این گزارش با «ایران» صحبت کرده‌اند، قبول ندارند. آنها به فهرست بندی، «بدری آتابای» کتابدار و فهرست نویس و رئیس کتابخانه سلطنتی، استناد می‌کنند و اعتقاد دارند که همه اسناد کاخ مستندسازی شده‌اند. اما پیش‌بینی آن مدیر در دهه هشتاد حالا به وقوع پیوسته است. آفرین امامی، مدیر کاخ گلستان به رسانه‌ها می‌گوید کارشناسان کاخ گمان می‌کردند ۳۱ حلقه فیلم خریداری‌شده توسط مظفرالدین‌شاه از اروپا خام باشند، البته هیچ‌کس اکنون از محتوای آنها خبر ندارد. شرایط احیای فیلم‌های کهنه هنوز در ایران فراهم نیست و احتمالاً راز این فیلم‌ها هم باید در فرانسه کشف شود.

> یک کارشناس کاخ گلستان را مهم‌ترین مرکز قاجارپژوهی کشور می‌داند و معتقد است اگر این مجموعه نظام‌مند شود، می‌تواند با ایجاد پایگاه اینترنتی جامع، تصاویر و داده‌های قابل‌انتشار را در اختیار پژوهشگران بگذارد و هم به شناخت بهتر مجموعه و هم به شفافیت عمومی کمک کند

نمایش زنده قاجارها

محمدرضا طهماسب‌پور، کارشناس عکس‌های تاریخی، درباره ۳۱ حلقه فیلم خبرساز به «ایران» می‌گوید: «این فیلم‌ها از قبل وجود داشته‌اند، فقط شاید محل نگهداری‌شان مشخص نبوده است.» او دلیل این نظر را نگهداری فیلم‌ها در جعبه‌های اسیدفری می‌داند و می‌افزاید: «در دوران قاجار چنین کاغذی وجود نداشت؛ به‌نظر می‌رسد این فیلم‌ها در سال‌های اخیر شناسایی و سامان‌دهی شده‌اند. فیلم‌ها شماره اموال خورده و به‌صورت رسمی جزو دارایی‌های کاخ گلستان ثبت شده و پس از طی مراحل اداری، در پوشه‌ها و جعبه‌های مخصوص نگهداری می‌شوند.» طهماسب‌پور مشکل اصلی را نبود متخصصان واقعی قاجار می‌داند؛ افرادی که بتوانند ارزش و شرایط نگهداری چنین آثار حساسی را بشناسند.

او درباره ۳۱ حلقه فیلم جدید می‌گوید: «این فیلم‌ها همان مجموعه‌های پیشین یا ادامه آنها هستند؛ زیرا موضوعات‌شان- جشن‌های قاجار، آیین‌های محرم و مراسم درباری-همان مضامینی است که در آثار شناخته‌شده قبلی، دیده می‌شود.»

وی درباره ماهیت فیلم‌ها توضیح می‌دهد: «اینها اولین فیلم‌هایی‌اند که مظفرالدین‌شاه به‌صورت خام خرید و به ایران آورد. فیلم‌برداری آنها به‌دست آقا ابراهیم‌خان عکاس‌باشی سلطنتی انجام شد و از نظر تاریخی جزو اولین فیلم‌های سینمای ایران محسوب می‌شوند.» این آثار دوران مظفری را به‌صورت تصویری و سینمایی نشان می‌دهند و نقطه‌عطفی در تاریخ سینمای ایران هستند. ویژگی مهم این فیلم‌ها نمایش زنده‌ای از دوران قاجار است. پیش از آن تاریخ تصویری محدود به عکس و نقاشی بود، اما در این فیلم‌ها انسان‌هایی دیده می‌شوند که امروز نیستند-نظامیان، درباریان و حتی پادشاه-و تصاویری از تهران قدیم که ارزش سندی بالایی دارند. اینها اولین تصاویر متحرک پایتخت ایران‌اند. بخشی از فیلم‌ها در تهران و بخشی در فرانسه و بلژیک فیلم‌برداری شده، زمانی که شاه در حال خرید و آزمایش دوربین بود. فیلمی از شهرهای دیگر ایران در کاخ گلستان موجود نیست، اما آثار گرفته‌شده توسط فیلم‌برداران خارجی موجود است.

در محتوای فیلم‌ها صحنه‌هایی از مراسم قربانی شتر، آیین‌های محرم مانند قمه‌زنی و بخش‌هایی از زندگی روزمره مردم دیده می‌شود، از جمله صحنه‌هایی از زنان در حال سوار شدن به قطار. این تصاویر از نظر مردم‌شناسی، فرهنگی و اجتماعی بسیار ارزشمندند و هر صحنه سندی از گذشته است.

درِ بسته مهم‌ترین مرکز قاجارپژوهی

مجید جلیسه، پژوهشگر تاریخ، با تأکید بر ضرورت بازنگری در سیستم ثبت کاخ گلستان به «ایران» می‌گوید: «در مجموعه‌های فرهنگی با مدیریت منسجم، تمام آثار دقیق ثبت و طبقه‌بندی می‌شوند و ناشناخته ماندن آنها برای دهه‌ها ممکن نیست. در موزه‌های معتبر جهان، آثار به‌صورت دیجیتال و فیزیکی ثبت می‌شوند تا علاوه بر حفاظت، پژوهشگران نیز به‌راحتی به آنها دسترسی داشته باشند.»

جلیسه کاخ گلستان را مهم‌ترین مرکز قاجارپژوهی کشور می‌داند و معتقد است اگر این مجموعه نظام‌مند شود، می‌تواند با ایجاد پایگاه اینترنتی جامع، تصاویر و داده‌های قابل‌انتشار را در اختیار پژوهشگران بگذارد و هم به شناخت بهتر مجموعه و هم به شفافیت عمومی کمک کند. وی هشدار می‌دهد: «در شرایط فعلی، پژوهشگر برای دیدن یا دسترسی به یک سند یا شیء موزه‌ای باید به شانس یا ارتباطات غیررسمی متوسل شود که ممکن است باعث شود برخی اشیا مفقود یا از مجموعه خارج شوند.» او با اشاره به اسناد تاریخی می‌گوید: «مقایسه فهرست دوره قاجار که اسماعیل شیخ‌المشایخ تدوین کرده با فهرست دهه ۴۰ نشان می‌دهد بسیاری از آثار از چرخه ثبت خارج شده‌اند و از آن زمان تاکنون هیچ فهرست جامع و رسمی از آثار کاخ منتشر نشده است.»

جلیسه تأکید می‌کند: «این مجموعه عکس‌ها و فیلم‌ها، بویژه پنج‌هزار عکس اخیر، منابع اصلی پژوهش‌های من بوده‌اند و بدون آنها مطالعه دوره قاجار تقریباً ناممکن است.» او از وزیر میراث فرهنگی می‌خواهد برای اصلاح مدیریت و استانداردسازی کاخ گلستان اقدام کند تا از آسیب‌های جبران‌ناپذیر فرهنگی جلوگیری شود.

رضا شیرازیان، تهران‌پژوه و کارشناس مرمت بناهای تاریخی نیز با انتقاد از نحوه انتشار آرشیوهای تصویری به «ایران» می‌گوید: «فیلم‌ها و عکس‌های قبلی، از جمله همان پنج‌هزار عکس، ناقص منتشر شده‌اند و پیوست‌ها و اطلاعات دقیق‌شان ارائه نشده است؛ بنابراین برای پژوهشگران کاربردی ندارند.» او پیشنهاد می‌دهد همه عکس‌ها و فیلم‌ها با کیفیت حداقلی در وب‌سایت کاخ منتشر شوند تا پژوهشگران بتوانند جست‌وجو کنند و در صورت نیاز نسخه کامل را دریافت کنند.

شیرازیان می‌گوید: «سال‌ها پیش شهرداری تهران را قانع کردیم تا برای شناسنامه‌دار کردن و فهرست‌نویسی عکس‌های کاخ گلستان بودجه اختصاص دهد. هدف‌مان این بود که بدانیم چه منابعی درباره تهران در اختیار داریم. این پروژه به سال‌های ۹۳-۹۲ برمی‌گردد، یعنی حدود ده سال پیش، اما متأسفانه هرگز فرصت کار پژوهشی جامع روی عکس‌ها فراهم نشد.»

چند عکس از ۵ هزار عکس قاجاری درز شده از کاخ گلستان در فضای مجازی

وزارت راه و شهرسازی
شرکت عمران شهر جدید پردیس

آگهی فراخوان مناقصه

کد: ۱۳-۴۰۴-۲۰۰-ر | نوبت: اول

شرکت عمران شهر جدید پردیس در نظر دارد براساس بند ۵ صورتجلسه شماره ۱۰۶۷/۲۰ مورخ ۱۴۰۴/۰۶/۱۸ هیأت‌مدیره شرکت عمران شهر جدید پردیس نسبت به انتخاب پیمانکار واجد شرایط اقدام نماید. لذا از پیمانکاران و شرکت‌های واجد شرایط دعوت می‌گردد جهت دریافت، تکمیل و بارگذاری اسناد به‌شرح ذیل اقدام نمایند:

۱- موضوع: اتمام عملیات باقیمانده در معابر و دیوارهای حائل و شبکه جمع‌آوری فاضلاب و شبکه آبرسانی پروژه‌های ۵۲۰واحدی شایان عمران آهوان و ۳۰۹ واحدی سازه کاران یکم و ۵۸۰ واحدی نگاران کندلوس (پروژه ایراالبرز سابق)
نوع مناقصه: عمومی هم‌زمان با ارزیابی (یکپارچه) یک‌مرحله‌ای.
۲- شماره ثبت در سامانه تدارکات الکترونیکی دولت (ستاد) ۲۰۰۴۰۰۱۰۹۸۰۰۰۰۲۱ است. کلیه مراحل مناقصه از دریافت و بارگذاری اسناد ارزیابی کیفی و اسناد مناقصه و بازگشایی پاکت‌ها از طریق سامانه ستاد (www.setadiran.ir) انجام می‌شود.
۳- نام و نشانی دستگاه مناقصه‌گزار: شهر جدید پردیس، فاز یک، ضلع شمال میدان عدالت، خیابان عمران، شرکت عمران شهر جدید پردیس. تلفن: ۷۴۹۰۲، داخلی ۷۲۵۳.
۴- مدت پیمان: ۱۲ ماه شمسی.
۵- مبلغ برآورد اولیه: مبلغ برآورد اولیه کار برابر ۵۱۳/۶۱۲/۸۵۲/۰۵۵ (پانصدو سیزده‌میلیارد و ششصد و دوازده میلیون و هشتصد و پنجاه و دو هزار و پنجاه و پنج) ریال خواهد بود، به‌صورت تهاتر و سایر منابع.
۶-تضمین شرکت در فرآیند ارجاع کار: مطابق جدول ۴ از بند «الف» ماده ۶ آیین‌نامه تضمین معاملات دولتی به‌شماره ۱۲۳۴۰۲/ت ۵۰۶۵۹ هـ مورخ ۱۳۹۴/۰۹/۲۲ به مبلغ ۲۵/۷۰۰/۰۰۰/۰۰۰ (بیست‌وپنج میلیاردو هفت‌صد میلیون) ریال.
۷- مجوز فعالیت: گواهی‌نامه معتبر، حداقل رتبه ۵ در رشته آب، ابنیه و راه به‌صورت توأم از سازمان برنامه و بودجه کشور (دارای ظرفیت کاری و ریالی مجاز).
۸- آخرین صورت‌های مالی حسابرسی‌شده (سال ۱۴۰۳ یا ۱۴۰۲) در اجرای ماده ۲ آیین‌نامه راهکارهای افزایش ضمانت اجرایی و تقویت حسابرسی و سنجش توان مالی مناقصه‌گر، ارائه صورت‌های مالی حسابرسی‌شده سال ۱۴۰۲ یا ۱۴۰۳ در پاکت "اسناد استعلام ارزیابی کیفی" الزامی است. درصورت عدم ارائه مدارک مربوط به‌حسابرسی، مناقصه‌گر از فرآیند مناقصه حذف می‌گردد.
۹- دریافت اسناد ارزیابی کیفی و اسناد مناقصه از سامانه ستاد: از ساعت ۰۸:۰۰ روز چهارشنبه مورخ ۱۴۰۴/۰۷/۳۰ تا ساعت ۱۶:۳۰ روز سه‌شنبه مورخ ۱۴۰۴/۰۸/۰۶.
۱۰- تحویل پاکت اسناد ارزیابی کیفی و پاکت اسناد مناقصه "پاکت‌های الف، ب و ج":
۱-۱۰- به‌صورت الکترونیکی تا ساعت ۱۴:۰۰ روز چهارشنبه مورخ ۱۴۰۴/۰۸/۲۱ در سامانه ستاد بارگذاری شود.
۲-۱۰- به‌صورت فیزیکی (فقط پاکت "الف") تا ساعت ۱۴:۰۰ روز چهارشنبه مورخ ۱۴۰۴/۰۸/۲۱ به‌دبیرخانه شرکت عمران شهر جدید پردیس تحویل شود.
۱۱- زمان و محل بازگشایی پاکت اسناد ارزیابی کیفی: ساعت ۱۰:۰۰ روز شنبه مورخ ۱۴۰۴/۰۸/۲۴، در سالن اجتماعات شرکت عمران شهر جدید پردیس.
۱۲- زمان و محل بازگشایی پاکت اسناد مناقصه "پاکت‌های الف، ب و ج": ساعت ۱۱:۰۰ روز چهارشنبه مورخ ۱۴۰۴/۰۸/۲۸، در سالن اجتماعات شرکت عمران شهر جدید پردیس.
۱۳- مناقصه‌گران ابتدا ارزیابی کیفی شده و پس از کسب حداقل امتیاز ۶۰ در فرآیند ارزیابی کیفی در مراحل بعدی مناقصه شرکت می‌نمایند.
۱۴- هزینه خرید اسناد مناقصه از سامانه ستاد ۲,۰۰۰,۰۰۰ (دو میلیون) ریال است
۱۵- سایر اطلاعات و جزئیات مربوط در اسناد ارزیابی کیفی و اسناد مناقصه مندرج است.

روابط عمومی شرکت عمران شهر جدید پردیس

وزارت راه و شهرسازی
شرکت عمران شهر جدید پردیس

آگهی فراخوان

کد: ۱۲-۴۰۴-۲۰۰-ر | نوبت: اول

شرکت عمران شهر جدید پردیس در نظر دارد براساس بند ۴ صورتجلسه شماره ۱۰۶۹/۲۲ مورخ ۱۴۰۴/۰۷/۰۱ هیأت‌مدیره نسبت به انتخاب پیمانکار واجد شرایط اقدام نماید. لذا از مؤسسات و شرکت‌های واجد شرایط دعوت می‌گردد جهت دریافت، تکمیل و بارگذاری اسناد به‌شرح ذیل اقدام نمایند:

۱- موضوع: حفاظت و حراست از اراضی دولت و ساختمان‌های شرکت عمران شهر جدید پردیس
۲- شماره ثبت در سامانه تدارکات الکترونیکی دولت (ستاد) ۲۰۰۴۰۰۱۰۹۸۰۰۰۰۲۲ است. کلیه مراحل از دریافت و بارگذاری اسناد و بازگشایی پاکت‌ها از طریق سامانه ستاد (www.setadiran.ir) انجام می‌شود.
۳- نام و نشانی کارفرما: شهر جدید پردیس، فاز یک، میدان عدالت، خیابان فروردین شمالی، خیابان پیام، خیابان عمران، شرکت عمران شهر جدید پردیس. تلفن: ۷۴۹۰۲، داخلی ۱۶۸-۷۲۵۳.
۴- مدت پیمان: ۱۲ ماه شمسی.
۵- مبلغ برآورد اولیه: ۵۲۷/۳۳۶/۳۴۱/۱۳۶ (پانصد و بیست و هفت میلیارد و سیصد و سی و شش میلیون و سیصد و چهل و یک‌هزار و صدوسی‌وشش) ریال.
۶- مجوز فعالیت: مجوز فعالیت در امور حفاظتی و مراقبتی تحت نظارت مرکز انتظام پلیس پیشگیری فراجا حداقل رتبه ۲ (دو) که می‌بایست دارای اعتبار باشد.
۷- مبلغ تضمین شرکت در فرآیند ارجاع کار مطابق جدول ۴ از بند «الف» ماده ۶ آئین‌نامه تضمین معاملات دولتی به مبلغ ۲۶/۴۰۰/۰۰۰/۰۰۰ (بیست‌وشش‌میلیارد و چهارصدمیلیون) ریال می‌باشد.
۸- آخرین صورت‌های مالی حسابرسی شده (سال ۱۴۰۳ یا ۱۴۰۲) در اجرای ماده ۲ آیین‌نامه راهکارهای افزایش ضمانت اجرایی و تقویت حسابرسی و سنجش توان مالی مناقصه‌گر، ارائه صورت‌های مالی حسابرسی‌شده سال ۱۴۰۲ یا ۱۴۰۳ الزامی است. در صورت عدم ارائه مدارک مربوط به‌حسابرسی، مناقصه‌گر از فرآیند مناقصه حذف می‌گردد.
۹- هزینه خرید اسناد مناقصه از سامانه ستاد ۲,۰۰۰,۰۰۰ (دو میلیون) ریال است
۱۰- دریافت اسناد مناقصه از سامانه ستاد: از ساعت ۰۸:۰۰ روز چهارشنبه مورخ ۱۴۰۴/۰۷/۳۰ تا ساعت ۱۶:۳۰ روز سه‌شنبه مورخ ۱۴۰۴/۰۸/۰۶.
۱۱- تحویل و بارگذاری اسناد مناقصه:
۱-۱۱- به‌صورت الکترونیکی تا ساعت ۱۴:۰۰ روز یک‌شنبه مورخ ۱۴۰۴/۰۸/۱۸ در سامانه ستاد بارگذاری شود.
۲-۱۱- به‌صورت فیزیکی (فقط پاکت "الف") تا ساعت ۱۴:۰۰ روز یک‌شنبه مورخ ۱۴۰۴/۰۸/۱۸ به‌دبیرخانه شرکت عمران شهرجدیدپردیس تحویل شود.
۱۲- زمان و محل بازگشایی پاکت اسناد مناقصه: ساعت ۱۰:۰۰ روز دوشنبه مورخ ۱۴۰۴/۰۸/۱۹، در سالن اجتماعات شرکت عمران شهر جدید پردیس.

روابط عمومی شرکت عمران شهر جدید پردیس

IRAN DAILY
www.newspaper.iran-daily.com
1877